

TAKARMÁNYOZÁSTAN

Az Agrármérnöki MSc szak tananyagfejlesztése
TÁMOP-4.1.2-08/1/A-2009-0010

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Takarmányok táplálóértékének mérése

- a takarmányegységekkel szembeni kívánalmak:
  - alkalmas legyen arra, hogy segítségével az egyik takarmányt a másikkal helyettesíteni tudjuk
  - alkalmas legyen a takarmányok táplálóanyagtartalmának és az állatok szükségletének kifejezésére
  - a számításához szükséges paramétereket egyszerűen lehessen meghatározni
  - ne legyen bonyolult a használata

naturális takarmányegységek :

- **Thear féle szénaérték (1806)**
  - alapja a hízó ökrök réti szénával elérhető testtömeggyarapodása volt
- **skandináv takarmányegység**
  - alapja a 0,5 kg árpával és 0,5 kg zabbal elérhető tejtermelés

emészthető táplálóanyagtartalom alapuló takarmányegységek :

- **TDN** (total digestible nutrients, emészthető össztáplálóanyag) (az 1800-as évek vége)

$TDN = em.nyf + em.ny.rost + em.Nmka + 2,25 \times em.ny.zsír$

emészthető táplálóanyag: az a hányad, ami az emésztőtraktusban lebomlik és felszívódik

a TDN számítás a táplálóanyagok égéshőjén alapul:

nyersrost, Nmka: 17,5 KJ/g

nyersfehérje: 24,0 KJ/g

nyerszsír: 39,5 KJ/g

égéshő: a táplálóanyag teljes elégetésekor keletkező hőmennyiség, mérése ún. bomba kaloriméterrel lehetséges

a TDN-t világszerte széles körben használták, sőt a kérődzők energiaértékelésekor még mindig használjuk

A TDN számítása (fűszilázs)

táplálóanyag	g/kg sz.a.	em. együtt ható	faktor	
nyersfehérje	127,5	0,60		= 76,5
nyerszsír	50,1	0,60	2,25	= 67,6
nyersrost	319,3	0,65		= 207,5
Nmka	396,1	0,55		= 217,8
TDN				= 569,4 g/kg sz.a.

A takarmány energiájának átalakulása az állati szervezetben:

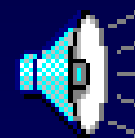
	sertés	tyúk	juh	ökör	tejterm. tehén
BE Bruttó energia	100	100	100	100	100
bélsár	20		30	28	32
DE Emészthető energia	80		70	72	68
vizelet+	3	18*	5	4	4
metán	-	-	5	6	6
ME Metabolizálható energia	77	82	60	62	58
termikus energia	32	31	32	28	26
NE Nettó energia	45	51	28	34	32
létfenntartásra	15	13	18	26	10
termékképzésre	30	38	10	8	22

* madárnál a bélsárral és a vizelettel távozó energia összege

Választás az energiaértékelési rendszerek között

Bruttó energia (BE): egyszerűen, gyorsan becsülhető, de nincs tekintettel az állatok emésztési sajátosságaira. Ezért önmagában nem alkalmas kategória.

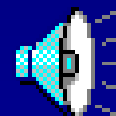
Emészthető energia (DE) (sertés, ló, nyúl) : a monogasztrikus állatoknál pl. sertésnél a metánképződés energiája csak 0,1-1%-a a BE-nak. A sertéstakarmányok hőtermelésre gyakorolt hatása is állandónak mondható. Hasonló a helyzet a lónál, nyúlnál is.

Metabolizálható energia (ME) (baromfi):

Baromfi esetében kézenfekvő a használata és meghatározása mivel a bélsár és vizelet együttesen ürül, továbbá rövid az emésztő traktus, nem számottevő a gáztermelés és a hőtermelés szintén állandónak mondható.

Nettó energia (NE) (kérődzők) : Azt az energiahányadot jelenti amely a különféle "veszteségek" levonása után létfenntartásra és termelésre rendezésre áll.

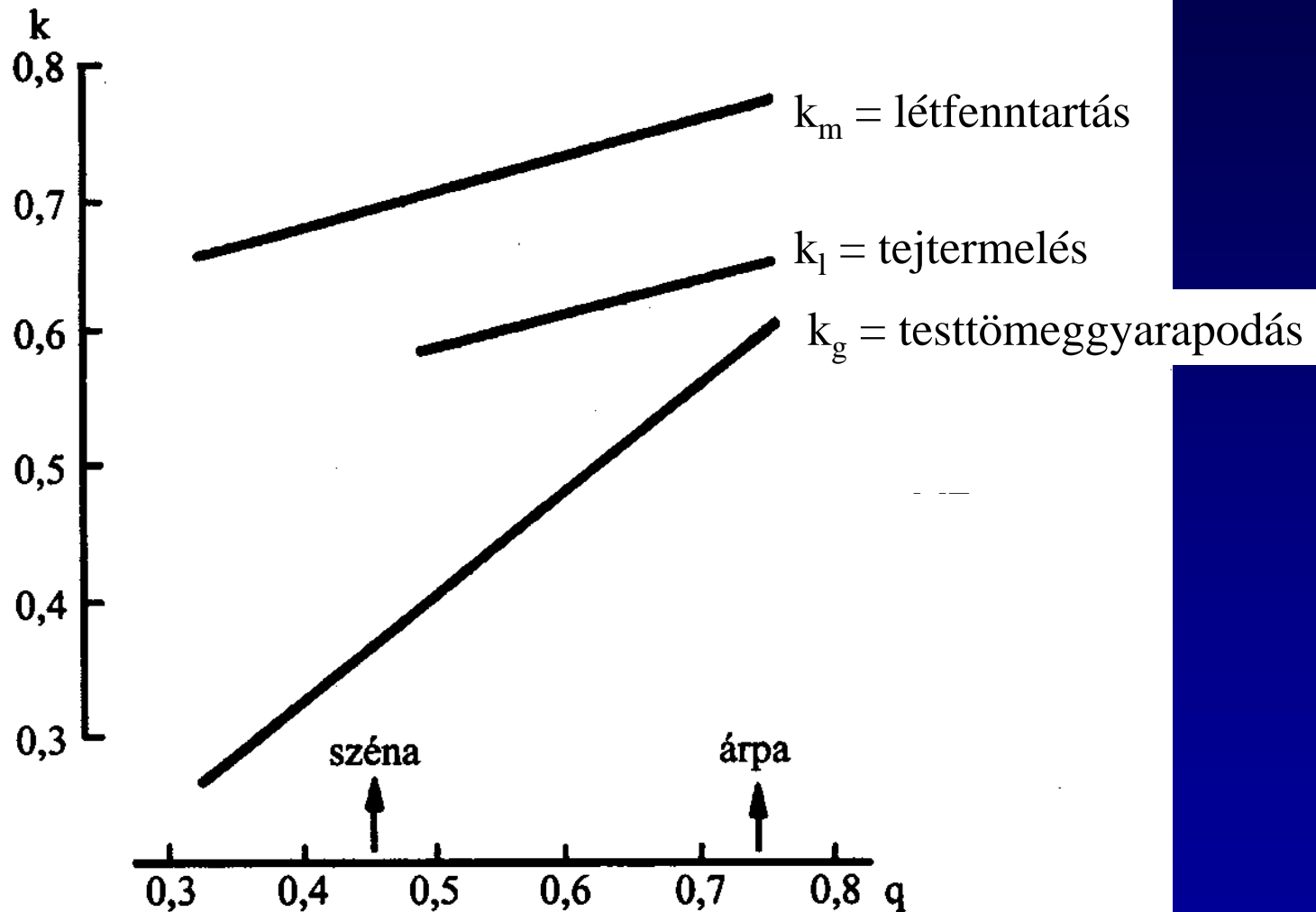

- nehéz meghatározni (hővesztéséget kell mérni)
- használata bonyolultabb

Kérődző állatok energiaértékelése

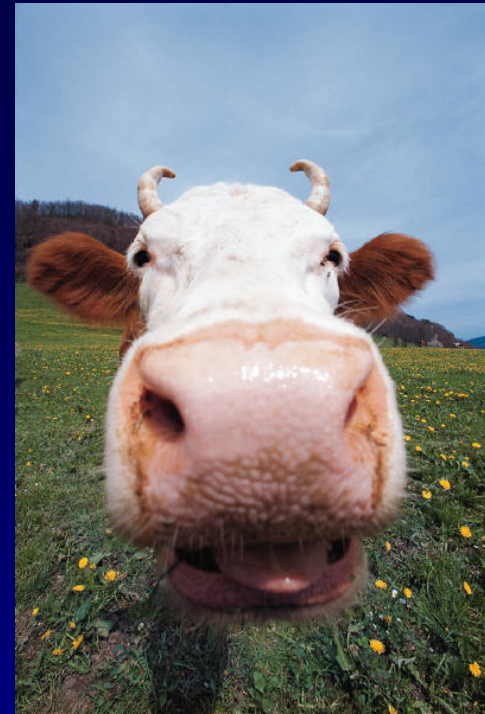
energia transzformáció

a takarmányadag összetételének változása

– Tejtermelő kérődzők:

- tehén, kecske: NE_l
- tejtermelő anyajuh: NE_m

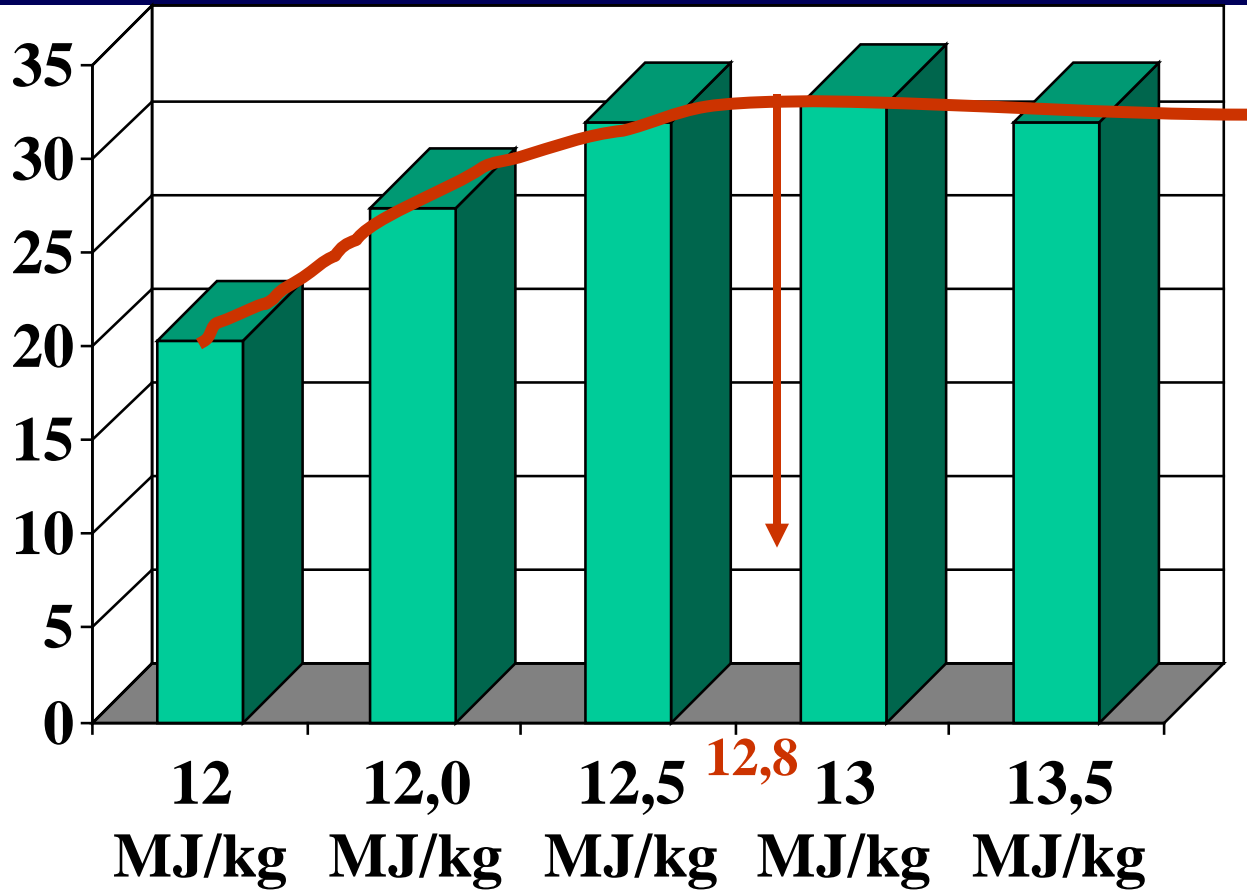
– Hízó, növendék kérődzők:

- borjú, bárány, növendék üsző, hízómarha stb.: $NE_m + NE_g$

Az állatok energiaszükségletének meghatározása:

testtömeggyarapodás

Takarmányok energiatartalmának meghatározása

a., állatkísérlettel:

$$\text{pl.: DE} = \frac{\text{elfogyasztott energia} - \text{bélsárral ürített energia (MJ)}}{\text{elfogyasztott takarmány mennyisége (kg)}}$$

$$\text{pl.: ME} = \frac{\text{elfogyasztott energia} - (\text{bélsárral} + \text{vizelettel ürített energia}) \text{ (MJ)}}{\text{elfogyasztott takarmány mennyisége (kg)}}$$

b., becsléssel:

Az energiatartalom számítására használt egyenletek:

$$\text{DE(sertés)} = 0.0242 \times \text{em.ny.feh.} + 0.0394 \times \text{em.ny zsír} + 0.0184 \times \text{em.ny. rost} + 0.017 \times \text{em.Nmka}$$

(MJ/kg) (a tápl.anyagok: g/kg)

$$\text{DE(ló)} = 0.0242 \times \text{em ny. feh.} + 0.0341 \times \text{em. ny. zsír} + 0.0185 \times \text{em. ny. rost} + 0.0170 \times \text{em. Nmka}$$

(MJ/kg) (a tápl.anyagok: g/kg)

$$\text{DE(nyúl)} = 0.0221 \times \text{em.ny.feh.} + 0.0398 \times \text{em.ny zsír} + 0.0176 \times (\text{em. ny.rost} + \text{em. Nmka})$$

(MJ/kg sz.a.) (a tápl. anyagok: g/kg sz.a.)

$$\text{ME(baromfi) tápokra} = 0,01551 \times \text{ny. feh.} + 0,03431 \times \text{ny. zsír} + 0,01669 \times \text{kem.} + 0,01301 \times \text{cukor}$$

$$\text{ME(baromfi) kukorica} = 0,01515 \times \text{ny. feh.} + 0,03575 \times \text{ny. zsír} + 0,01559 \times \text{Nmka}$$

$$\text{ME(baromfi) extr. szója} = 0,01569 \times \text{ny. feh.} + 0,01941 \times \text{ny. zsír} + 0,06236 \times \text{Nmka}$$

(MJ/kg sz.a.) (a tápl. anyagok: g/kg sz.a.)

Kérődzők: $\text{DE (MJ/kg sz.a.)} = \text{TDN} \times 0.01845$

$$\text{ME(MJ/kg sz.a.)} = \text{DE} \times 0.82$$

$$\text{NEI(MJ/kg sz.a.)} = 0.6032 \times \text{DE} \times (1-2 \text{ df}) - 0.502$$

$$\text{NEm(MJ/kg sz.a.)} = 1.37 \times \text{ME} - 0.033 \times \text{ME}^2 + 0.0006 \times \text{ME}^3 - 4.686$$

$$\text{NEg(MJ/kg sz.a.)} = 1.42 \times \text{ME} - 0.041 \times \text{ME}^2 + 0.0007 \times \text{ME}^3 - 6.904$$